

Mobilno izobraževanje - nove metode poučevanja s pomočjo sodobne tehnologije. Primer dobre prakse

Tanja Ostrman Renault

1 Uvod

Današnje družbo pogostokrat označujemo kot »informativno družbo«, v kateri se potrebe in učinkovitost dosežejo preko uporabe novih medijev. Le-ti hkrati nudijo številne možnosti za inovacijo, katero pa se pogosto imenuje kar informacijska in komunikacijska tehnologija (IKT). Visoka šola DOBA Maribor ponuja študij na daljavo že od leta 2000 in se danes ponaša z naslovom največjega ponudnika študija na daljavo v Sloveniji. Geder (2002) pravi, da »izkušnje kažejo, da študij na daljavo postaja vedno bolj priljubljen način študija tudi v Sloveniji, in da so prepoznane prednosti podobne tistim, ki jih opredeljujejo različni strokovnjaki na področju e-izobraževanja in izobraževanja na daljavo.« Največkrat omenjeni razlogi za izbiro študija na daljavo so: časovna prilagodljivost, neodvisnost in zmožnost opravljanja družinskih obveznosti. Pričujoči članek se bo posebej posvetil vpeljavi m-izobraževanja kot nadgradnje e-izobraževanja. Poskus je bil narejen na dokaj majhnem vzorcu študentov na daljavo, ki študirajo na visoki poslovni šoli DOBA Maribor. SMS ali bolj kratka sporočila preko mobilnih telefonov so bila namenjena študentom pri tujih jezikih zato, da bi jih dodatno motivirala ter jih hkrati obvestila, da jih čaka nova aktivnost ter do kdaj naj bi bila opravljena. Po končanem predmetu je bila s temi študenti opravljena kratka online anketa, v kateri so morali odgovoriti na štiri vprašanja. Članek v nadaljevanju predstavi tudi rezultate ankete.

2 Novi mediji v izobraževanju

Izobraževanje ali boje študij na daljavo se je v bistvu pričelo že v daljnem 18. stoletju, medtem ko »moderno« poučevanje na daljavo v praksi obstaja od 19. stoletja. Od takrat pa vse do danes se je poučevanje na daljavo razvilo od »dopisnih programov, ki so jih pisali na roke, pa vse do analognih avdio in video programov, kot recimo programov, ki so temeljili na radijskih in avdio kasetnih posnetkih, televizijskih posnetkih, video konferencah in podobno. Ta izobraževalna tehnologija je na koncu prešla na uporabo osebnega računalnika« (Lee in Chan, 2007). V bistvu pa novi mediji označujejo nove tehnologije za shranjevanje, posredovanje in obdelavo raznih informacij. Uporaba interneta je nedvomno najbolj razširjen in popularni medij danes. Napredek v računalniški tehnologiji in široka uporaba interneta, kakor tudi zadnji razvoj globalne brezžične tehnologije sta prežela vse pore človeškega dela in ustvarjanja. Področje izobraževanja in učenja nikakor ni izvzet iz tega napredka. V bistvu sta moderna tehnologija in še posebej uporaba osebnega računalnika utirali pot za uvajanje e-izobraževanja. Čeprav je izraz »e-izobraževanje« večpomenski in se pogosto zamenjuje z drugimi podobnimi izrazi, kot recimo »izobraževanje na daljavo«, »elektronsko izobraževanje« in celo »porazdeljeno izobraževanje«, bomo za potrebe pričujočega članka uporabljali izraz e-izobraževanje, s katerim mislimo na izobraževanje na daljavo z uporabo interneta.

3 E-izobraževanje proti m-izobraževanju

E-izobraževanje je omogočilo, da se je število programov, ki se izvajajo v razredih zmanjšalo, saj je omogočalo študentom, da študirajo po lastnem ritmu in kadarkoli (časovna dimenzija). Kljub vsemu pa za tako izobraževanje potrebujemo stacionarne pripomočke, kot je osebni računalnik in dostop do interneta, kar postavlja drugi pridevnik, ki se navezuje na e-izobraževanje – kjerkoli – v svoje lastno protislovje. M-izobraževanje se tako pojavi kot neka »naravna« evolucija e-izobraževanja, kot neke vrste posebno in specifično e-izobraževanje in lahko povsem mirno trdimo, da je »najverjetneje naslednja faza e-izobraževanja, (...)«, naslednji mejnik izobraževalne tehnologije« (Peng, Su, Chou in Tsai, 2009). Toda čeprav je tesno povezan z e-izobraževanjem, iz katerega se je tudi razvilo, se m-izobraževanje od njega vendarle razlikuje predvsem zaradi dveh posebnosti: mobilnost in vseprisotnost. V samem začetku je m-izobraževanje označevalo mobilne didaktične igre, ki so bile že vključene v mobilne telefone in katerih cilj je bil narediti izobraževanje mladine bolj učinkovito. Prav ta isti pojem danes označuje vse vrste izobraževanja preko raznih mobilnih kanalov, kot recimo dlančniki in mobilni telefoni. Čeprav se raziskovalci, znanstveniki in akademiki še niso zedinili glede enotne definicije m-izobraževanja je jasno, da bo »konec tega desetletja ali celo prej prišlo do prehoda na vseprisotnem računalniku, ki bo tako postal vodilna sila, ki bo spremenila načine komuniciranja med ljudmi« (Peng, Su, Chou in Tsai, 2009).

4 M-izobraževanje – primer dobre prakse

Leto 2008 je bilo evropsko leto medkulturnega dialoga. Študenti v treh različnih programih, ki so obiskovali tudi pouk tujega jezika – angleščine, nemščine in italijanščine – so, razen predvidenih aktivnosti pri predmetu, dobili dodatno zadolžitev, da se posvetijo tudi medkulturnim temam. Pripravljene so bile tri različne aktivnosti, ki so bile porazdeljene med pet-tedenskim trajanjem predmeta in sicer je bilo prvo sporočilo poslano v drugem tednu, drugo sporočilo v tretjem tednu in zadnje, tretje sporočilo v zadnjem, petem tednu. Čeprav te aktivnosti niso bile obvezne, so študentom, ki so se jim posvetili, prinesle dodatne procente uspešnosti pri končnem ocenjevanju.

4.1 Vsebina in cilji

Evropsko leto medkulturnega dialoga, ki je bilo tudi povod pilotskemu uvajanju m-izobraževanja pri predmetu Poslovno komuniciranje in interkulturni dialog, je bilo leto 2008. Tako so bili v ta projekt vključeni študenti v študijskem letu 2007/2008 in 2008/2009. Visoka poslovna šola DOBA Maribor je za m-izobraževanje uporabila mobilni kanal po katerem je pošiljala kratka motivacijska SMS sporočila. Pred samim pričetkom predmeta je vsak nosilec predmeta pripravil tri kratka sporočila, ki niso smela vsebovati več kot 160 znakov. Vsako sporočilo je vsebovalo kratko navodilo o določeni aktivnosti, ki je bila predvidena za tekoči teden in se je navezovala na medkulturni dialog. Sama aktivnost pa je potekala v virtualnem okolju »Blackboard«, ki ga Visoka poslovna šola DOBA Maribor uporablja za »blended« ali pa izključno »online« izobraževanje, ki vključuje, ali pa tudi ne, kontaktna srečanja. Začetna stran pri predmetu tujega jezika v »Blackboardu« je vsebovala uvodni nagovor in logotip evropskega leta medkulturnega dialoga. Cilj je bil motivirati in hkrati tudi senzibilizirati študente ter jim predstaviti končne cilje predmeta, kot na primer to, da bodo pridobili veščine za aktivno uporabo poslovnega jezika z vključevanjem medkulturnih razlik in evropsko dimenzijo. Posebna ikona je predstavljala »medkulturni dialog« in pod njo so se nahajale določene aktivnosti in naloge, ki so se nanašale na to posebno tematiko.

Evropsko leto medkulturnega dialoga

Leto 2008 je Evropsko leto medkulturnega dialoga. Tekom trajanja predmeta smo za vas pripravili nekaj zanimivih aktivnosti na to temo. O njih boste debatirali in izmenjevali mnenja z nosilko predmeta. Kako boste vedeli, da vas čaka nova aktivnost na temo Evropskega leta medkulturnega dialoga? Poslali vam bomo SMS sporočilo in od tistega trenutka dalje, bodo na voljo vse informacije o posamezni aktivnosti in odprti ustrezni forumi. Želimo vam veliko dialoga v duhu izmenjave medkulturnih izkušenj. Slika 1: Primer vstopne strani za študente v virtualnem okolju Blackboard.

My Blackboard | Accessibility | Help | Log out

Build Teach Student View

Jezik stroke in evropska dimenzija (nem) - Skupina 1

Your location: Home Page

JEZIK STROKE IN EVROPSKA DIMENZIJA

Lehrerin: Klavdija Hrenko Podergajs

Mentorin: Jolanda Lazar

Evropsko leto 2008 medkulturnega dialoga

Ich freue mich, Sie beim zweiten Teil der ersten Fremdsprache zu begrüßen, besonders im Jahr des interkulturellen Dialoges.

Ich bin sicher, dass das Beherrschen der deutschen Sprache wichtig ist für die heutige Konkurrenzfähigkeit auf dem Arbeitsmarkt und natürlich in der globalen Wirtschaftswelt.

Unsere Zusammenarbeit verfolgt deswegen das Hauptziel:

ANEIGNUNG VON KOMPETENZEN ZUM AKTIVEN GEBRAUCH DER DEUTSCHEN GESCHÄFTSSPRACHE IM HINBLICK AUF DIE INTERKULTURELLE UND EUROPÄISCHE DIMENSION.

Ich bin sicher, dass wir effektiv zusammenarbeiten werden.

Als erstes rate ich Ihnen, sich in der ersten Woche alle Informationen zum Fach anzuschauen, die Sie in verschiedenen Dokumenten finden werden.

Jede Woche werden wir unterschiedliche Themen bearbeiten, in den Studienaktivitäten finden Sie alles, was Sie in dieser Zeit erarbeiten werden, Aufgaben, Foren usw.

Offiziell beginnen wir am 24. 11., Sie werden aber schon eine Woche früher den Zugang zum Fach bekommen. In dieser Vorbereitungsphase bitte ich Sie, sich alle Informationen durchzulesen, eben so die Aufgaben, die Sie erwarten, den Zugang zum Auralog zu checken, mit Hilfe der zwei Tests Wissenslücken füllen...

Ich wünsche Ihnen viel Erfolg und eine kreative Zeit

Slika 2: Uvodni nagovor predmeta za študente nemščine.

Kot smo že omenili zgoraj, so bile vsega skupaj tri aktivnosti, ki so bile med seboj različne. Tako so bila tudi sporočila oziroma SMS-i, katere so prejeli študenti tujih jezikov. Spodaj je naveden primer kratkih SMS sporočil za študente angleščine:

Aktivnost 1:

- Kako bi se počutili, če bi vam Francoz po kosilu, ki ste ga pripravljali dolgo časa, rekel: »Ni slabo!« Užaljene? Verjetno. Kaj pa če bi vedeli, da je s tem mislil »zelo dobro« ali celo »odlično«?

Aktivnost 2:

- 16.00 – čas za čaj v Angliji. Kaj pa v Ameriki? In Avstraliji in Južni Afriki? Kakšne pa so njihove navade? Ali lahko naštejete najmanj deset držav v katerih je angleščina uradni jezik?

Aktivnost 3:

- Raznolikost – evropska specifičnost in bogastvo. Se strinjate? Ali menite, da Evropa dovolj dobro promovira medkulturni dialog?

V »Blackboardu« je bilo besedilo za vsako aktivnost ponovno napisano, seveda v dotičnem tujem jeziku, hkrati pa tudi nekoliko bolj natančno razdelano in razloženo tako, da so študenti natančno vedeli kaj se od njih pričakuje, kje morajo oddati svoje izdelke, mnenja, razmišljanja in diskusije. Razne internetne povezave so bile študentom prav tako na voljo iz katerih so nato morali poiskati odgovore na določena vprašanja oziroma formulirati lastna mišljenja na podlagi različnih besedil. Tukaj je potrebno poudariti, da šola striktno preprečuje plagiarizem in zavrača »copy-paste« izdelke študentov.

4.2 Ciljne skupine

Kratka sporočila so bila poslana študentom v treh različnih programih in sicer v programu Poslovno sporazumevanje in interkulturni dialog, Jezik stroke in evropska dimenzija in Angleščina kot drugi tuj jezik. Vsi študentje niso bili študentje na daljavo ali e-študentje, saj je bilo kar 167 tako imenovanih »tradicionalnih« študentov, ki so bili fizično prisotni v razredu.

Predmet	Jezik	Št. študentov
Poslovno komuniciranje in interkulturni dialog	nemščina	42
	angleščina	175
	italijanščina	24
Poslovni jezik - drugi tuj jezik	nemščina	219
	angleščina	61
	italijanščina	39
Skupaj		560

Preglednica 1: število študentov v različnih online programih v študijskem letu 2007/2008.

Predmet	Jezik	Št. študentov
Jezik stroke in evropska dimenzija	nemščina	34
	angleščina	189
	italijanščina	26
Skupaj		249

Preglednica 2: število študentov v online programu v študijskem letu 2008/2009.

Predmet	Jezik	Št. študentov
---------	-------	---------------

Poslovno komuniciranje in interkulturni dialog	nemščina	30
	angleščina	53
Jezik stroke in evropska dimenzija	nemščina	42
	angleščina	42
Skupaj		167

Preglednica 3: število študentov v različnih »tradicionalnih« programih v študijskem letu 2007/2008.

5 Ad hoc anketa

Študentje, ki so obiskovali Poslovno sporazumevanje in interkulturni dialog v e-obliki v letih 2007/2008, so dobili anketo, ki je vsebovala štiri vprašanja, ki so se prav posebej nanašala na ovrednotenje smiselnosti kratkih SMS sporočil. Od 55 študentov angleščine, kolikor se jih je prijavilo na reševanje online ankete, jih je samo 49 uspelo anketo tudi zaključiti. Vseh 16 študentov nemščine je odgovorilo na vprašanja; prav tako vseh 10 študentov italijanščine. Prvo vprašanje je bilo: kako ocenjujete koristnost prejemanja kratkih SMS sporočil, ki se nanašajo na vsebino predmeta? Za ocenjevanje je bila uporabljena lestvica od 1 do 7, pri čemer je 7 najvišja možna ocena in 1 najnižja.

Jezik	Povprečje	Število
Angleščina	5.71	49
Nemščina	6.06	16
Italijanščina	6.20	10

Preglednica 4: kako ocenjujete koristnost prejemanja kratkih SMS sporočil?

Drugo vprašanje se je glasilo: Ali vas je sprejem SMS sporočil spodbudil k sodelovanju pri dodatnih aktivnostih predmeta: Poslovno sporazumevanje in interkulturni dialog? Na voljo so bili trije odgovori: »Da, pri vseh«, »Le pri nekaterih« in »Ne«. Med študenti angleščine jih je 15 odgovorilo pritrdilno, 23 jih je sodelovalo le pri nekaterih aktivnostih in 11 jih sploh ni sodelovalo. Na ista vprašanja so študenti nemščine odgovorili: 5 pritrdilno, 9 jih je sodelovalo samo pri nekaterih aktivnostih in samo 2 sploh nista sodelovala; študenti italijanščine so odgovorili v zaporedju 2-6-2. Iz tega je razvidno, da velika večina študentov ni sodelovala le pri nekaterih aktivnostih, medtem ko jih izredno malo sploh ni sodelovalo. (Izjema so seveda študenti italijanščine.)

JEZIK	Možni odgovori			Skupaj
	DA	Le pri nekaterih	NE	
Angleščina	15	23	11	49
Nemščina	5	9	2	16
Italijanščina	2	6	2	10

Preglednica 5: Ali vas je sprejem SMS sporočil spodbudil k sodelovanju pri dodatnih aktivnostih?

Študente, ki so na drugo vprašanje odgovorili z »Le pri nekaterih« in »Ne«, smo povprašali po razlogih za njihove odgovore. Najbolj pogosti odgovor je bil, da niso imeli časa, saj je bilo pri predmetu že tako veliko aktivnosti; da so se raje osredotočili na obvezne aktivnosti, ker se niso počutili dovolj dobre pri znanju jezika; da se jim preprosto vse aktivnosti niso zdele

zanimive; da prejemajo toliko SMS sporočil, da so jih prav gotovo izbrisali po pomoti; da niso imeli idej kaj pisati in so raje prebirali kar so zapisali njihovi kolegi in podobno.

JEZIK	DA	NE	Skupaj
Angleščina	44	5	49
Nemščina	16	0	16
Italijanščina	9	1	10

Preglednica 6: Bi želeli prejemati SMS sporočila o določenih aktivnostih tudi v prihodnje

Tabela 6 jasno kaže, da čeprav se niso vsi študenti odzivali na poskus m-izobraževanja, pa jih več kot 90 procentov meni, da je tak način izobraževanja dober in koristen ter da bi tudi v prihodnje želeli prejemati kratka SMS obvestila tudi o drugih stvareh. Zadnje, peto rubriko je predstavljalo vprašanje: Ali bi nam želeli sporočiti še kaj? V glavnem so študenti izrazili zelo pozitivno naravnost do SMS sporočil in celo do morebitnega prihodnjega m-izobraževanja. Večina jih tudi meni, da je vsaka oblika obveščanja pomembna, pošiljanje kratkih SMS sporočil pa je toliko bolj praktično, saj se lahko taka sporočila »enostavno izbrišejo«. Veliko študentov je izrazilo željo, da bi po istem kanalu prihajala tudi druga obvestila iz šole, kot recimo o njihovem statusu, finančnem stanju, ocenah, pričetku naslednjega predmeta in podobno. Zdaj pa je seveda na Visoki poslovni šoli DOBA Maribor, da nadaljuje in nadgrajuje z m-izobraževanjem.

6 Zaključek

Uvedba in razširjenost interneta ter še bolj uvajanje brezžičnih tehnologij, prinašajo nove izzive v tem tisočletju, ki prav gotovo predstavljajo polno izrabo in uporabo možnosti izobraževanja »kadarkoli, kjerkoli in s čimerkoli«. M-izobraževanje se zdi kot popolna dopolnitev študija na daljavo, še posebej zaradi svoje interaktivnosti in stalne povezave (online), velikosti in vedno večjemu spominu. Čeprav m-izobraževanje izhaja iz e-izobraževanja, pa se vendar od zadnjega bistveno loči predvsem zato, ker dobesedno uresničuje karakteristiko »kjerkoli«. Ali, kot sta Lee in Chan (2009) nekoliko poetično zapisala, m-izobraževanje »pomaga ljudem, da učinkovito izkoristijo svoj čas tudi tako, da neizrabljene trenutke, ko čakajo na ali potujejo z javnimi prevoznimi sredstvi, izkoristijo za učenje (...), ali pa ko so recimo na službeni poti.« (Naprave, ki so velike za dlan človeške roke, tako imenovani »dlančniki«, se lahko dandanes uporabljajo celo na letalih, ko je dosežena potovalna višina, razen seveda med vzletom in pristankom.) Pilotski projekt Visoke poslovne šole DOBA Maribor je bil izpeljan leta 2008. Pokazal je, da je v Sloveniji neizpodbitno dobro okolje za prihodnje uvajanje m-izobraževanja. Če že ne iz drugačnega vidika, je vsaj za začetek pomembno, da je mobilni telefon najbolj razširjena tehnološka iznajdba, daleč bolj kot na primer računalnik z internetom. Druga pomembna karakteristika je ta, da ljudje vzamejo mobilni telefon in druge »dlančnike« povsod s sabo, kamorkoli gredo. Redno jih tudi pregledujejo in se odzivajo na razna sporočila. In končno, kar pa zdaleč ni najmanj pomembno, se ljudje vedno bolj zavedajo, da je vsak trenutek v dnevu izjemno pomemben in tako se trudijo, da bi vsak trenutek tudi izkoristili. Razni mobilni aparati in sredstva so jim pri tem v veliko pomoč. Ali, kot nas Kukuljska-Hulme in Traxler (2005, v Lee in Chan) opominjata, je » (se) učenje, do določene mere seveda, ..., dogaja na različnih mestih in ne zahteva ničesar drugega kot motivacijo za učenje v trenutku, ko ga imamo na voljo-...«.

Literatura

- Cavus, N., Ibrahim, D., (2009). m-Learning: An experiment in using SMS to support learning new English language words, *British Journal of Educational Technology* 2009.
- Cergol, S., (2003). Participacija, komunikacija in kolaboracija v e-izobraževanju – ali novi mediji omogočajo optimalno in potencialno učinkovito učenje?, DOBA Maribor 2003. Zbornik strokovne Konference.
- Geder, M., (2003). Principi oblikovanja modelov izobraževanja in njihovo uvajanje v prakso, DOBA Maribor 2003. Zbornik strokovne Konference.
- Lee, M. J. W., Chan, A., (2007). Pervasive, lifestyle-integrated mobile learning for distance learners: an analysis and unexpected results from a podcasting study, *Open Learning*, Vol. 22, No. 3, November 2007, pp. 201-218.
- O'Malley, C., (et al.), (2003). MOBIlearn – WP 4 – guidelines for learning/teaching/tutoring in a mobile environment, MOBIlearn/UoN, UoB, OU/D4.1/1.0, June 2003.
- Peng, H., Su, Y.-J., Chou, C., Tsai, C.-C., (2009). Ubiquitous knowledge construction: mobile learning re-defined and a conceptual framework, *Innovation in Education and Teaching International*, Vol. 46, No. 2, May 2009, pp. 171-183.
- Ritonija, N., Geder, M., (2008). The course Business Communication and Intercultural Dialogue – experience in virtual mobility, International conference, Celje 2008.

O avtorici:

Tanja Ostrman Renault je lektorica za tuji strokovni jezik in učiteljica na DOBA Fakulteti. E-pošta: tanja.or@siol.net